

موسسه آموزش عالی فیض الاسلام

گروه حقوق

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حقوق

الگوی وقف در تکافل با تکیه بر قوانین تکافل پاکستان و مقایسه تطبیقی آن با نهادهای مشابه در نظام حقوقی ایران

نگارش

الناز شجاعی مهر

استاد راهنما

سرکار خانم دکتر فاطمه انتشاری

زمستان ۱۴۰۴

کلیه حقوق مادی و معنوی مترتب بر دستاوردهای مطالعات، ابتکارات و نوآوری های ناشی از پژوهش موضوع این پایان نامه متعلق به موسسه آموزش عالی فیض الاسلام است. دانشجو موظف به رعایت آیین نامه و منشور اخلاق در پژوهش برای ارائه و یا چاپ مطالب مستخرج از پایان نامه خود می باشد.

موسسه آموزش عالی فیض الاسلام
گروه حقوق

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حقوق گرایش خصوصی

خانم الناز شجاعی مهر

موضوع: الگوی وقف در تکافل با تکیه بر قوانین تکافل پاکستان و

مقایسه تطبیقی آن با نهاد های مشابه در نظام حقوقی ایران

در تاریخ 1404/10/18 توسط هیات داوران زیر بررسی و با درجه بسیار خوب به تصویب نهایی

رسید.

استاد / استادان راهنمای پایان نامه:

خانم دکتر: فاطمه انتشاری

مرتبه: استادیار

امضاء

هیات داوران:

داور داخلی: خانم دکتر شریفی

مرتبه استادیار

امضاء

داور خارجی: آقای دکتر عزیزالهی

مرتبه: استادیار

امضاء

نام و نام خانوادگی مدیر گروه: آقای دکتر محمد یزدانی

امضاء و تاریخ:

محمد یزدانی

تعد نامه اصالت رساله یا پایان نامه

اینجانب الناز شجاعی مهر دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته در رشته حقوق گرایش خصوصی که در تاریخ ۱۴۰۴/۱۰/۱۸ از پایان نامه / رساله خود تحت عنوان :

الگوی وقف در تکافل با تکیه بر قوانین تکافل پاکستان و مقایسه تطبیقی آن با نهادهای مشابه در نظام حقوقی ایران

با کسب نمره ۱۸.۵ و درجه خیلی خوب دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم :

(۱) این پایان نامه / رساله حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه ، مقاله و) استفاده نموده ام ، مطابق ضوابط و رویه موجود ، منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام .

(۲) این پایان نامه با عنوان الگوی وقف در تکافل با تکیه بر قوانین تکافل پاکستان و مقایسه تطبیقی آن با نهادهای مشابه در نظام حقوقی ایران در دانشگاه فیض الاسلام و با حمایت پژوهشکده مطالعات وقف و نیکوکاری (خیر ماندگار) - دانشگاه اصفهان، انجام شده است

(۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل ، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ ، ثبت اختراع و از این پایان نامه داشته باشم ، از حوزه معاونت پژوهشی مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم و به همراه نام استاد راهنمای خویش استفاده نمایم .

(۴) چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود ، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت .

نام و نام خانوادگی

تاریخ و امضاء

الناز شجاعی مهر
۱۴۰۴/۱۰/۱۸

صفحهٔ تقدیم

این پژوهش با نهایت احترام و امتنان به پدر و مادر عزیزم تقدیم می‌گردد که با صبر، محبت و پشتیبانی‌های بی‌دریغ خود، زمینه‌ی آرامش و تمرکز لازم برای انجام این مسیر علمی را فراهم ساختند. همراهی صمیمانه و دلگرمی‌های مستمر ایشان، پشتوانه‌ای ارزشمند در تمامی مراحل این تلاش علمی بوده است.

صفحة سپاسگزاری

بدین وسیله مراتب قدردانی عمیق و صمیمانه خود را از استاد راهنمای ارجمند، سرکار خانم دکتر فاطمه انتشاری ابراز می‌دارم که با دانش، دقت علمی و راهنمایی‌های ارزشمند خویش، نقش تعیین‌کننده‌ای در هدایت و تکمیل این پژوهش ایفا نمودند. حمایت‌های علمی و رهنمودهای سازنده ایشان، سهمی اساسی در ارتقای کیفیت این اثر داشته است.

همچنین از تمامی استادان گرانقدر و افرادی که به‌نحوی در انجام این پژوهش همکاری و همراهی داشته‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌نمایم.

چکیده

الگوی وقف در نظام تکافل به‌عنوان یکی از نوآورانه‌ترین سازوکارهای حقوقی در حوزه بیمه اسلامی، نقش مهمی در تحقق اهدافی همچون تعاون، عدالت اقتصادی، شفافیت مالی و انطباق با شریعت ایفا می‌کند. تکافل، برخلاف بیمه‌های تجاری متعارف که مبتنی بر انتقال ریسک و کسب سود از محل حق بیمه‌ها هستند، بر پایه مشارکت، تعاون و تبرع اعضا شکل گرفته است. از این رو، وجود یک بستر حقوقی مستقل و شرعی برای نگهداری و اداره وجوه مشارکت‌کنندگان امری ضروری تلقی می‌شود که در بسیاری از نظام‌های حقوقی اسلامی، نهاد وقف این نقش را بر عهده دارد.

در این میان، کشور پاکستان به‌عنوان یکی از پیشروترین نظام‌های حقوقی در زمینه قانون‌گذاری تکافل، با طراحی مدل وقف تکافلی توانسته است چارچوبی منسجم برای تفکیک مالکیت وجوه مشارکت‌کنندگان از شرکت‌های تکافل و تضمین کارکرد تعاونی این نهاد فراهم آورد. در این مدل، صندوق تکافل در قالب یک وقف مستقل تأسیس می‌شود و شرکت تکافل صرفاً نقش مدیر و وکیل را ایفا می‌کند.

هدف این پژوهش، تحلیل حقوقی الگوی وقف در تکافل بر اساس قوانین و مقررات پاکستان و مقایسه تطبیقی آن با نهادهای مشابه در نظام حقوقی ایران است. روش تحقیق توصیفی - تحلیلی و مبتنی بر مطالعه تطبیقی قوانین، مقررات تکافل پاکستان، منابع فقهی و اسناد حقوقی ایران می‌باشد. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که در نظام حقوقی ایران اگرچه نهاد وقف دارای سابقه‌ای عمیق و جایگاه فقهی و قانونی مستحکمی است و همچنین سازوکارهایی نظیر صندوق‌های تعاون، بیمه‌های متقابل و برخی اشکال مشارکت مالی وجود دارد، اما ساختار حقوقی مشخص و منسجمی که کارکردی همانند وقف تکافلی در مدیریت وجوه بیمه‌ای داشته باشد، به‌صورت نهادی و نظام‌مند شکل نگرفته است.

نتیجه‌گیری پژوهش حاکی از آن است که بهره‌گیری از تجربه پاکستان در تلفیق نهاد وقف با ساختار تکافل می‌تواند به‌عنوان الگویی کارآمد برای طراحی چارچوب حقوقی بیمه اسلامی در ایران مورد توجه قانون‌گذار و نهادهای مالی قرار گیرد و زمینه‌ساز توسعه ابزارهای مالی منطبق با شریعت در کشور شود.

کلیدواژه‌ها: تکافل، وقف، بیمه اسلامی، قوانین تکافل پاکستان، ایران